

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

-

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Karkun evankelisen opiston lausunto (kansanopistolukio).

Kansanopistolukiossa oppimisen tuki toteutuu varsinaisen erityisopetuksen ohella isossa määrin pienten opetusryhmien ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kautta. Yleishuomiona toivomme, että lainsäädännöstä ei tehdä liian byrokraattista ja yksityiskohtaista. Pienessä lukiossa on sisäänrakennettuna tukiverkosta, joka ei välttämättä toteudu erityisopettajan muodossa (mm. pienet opetusryhmät, vuosityöaika tekevät opettajat, joilla on ohjausresurssia, yhteisöllinen ilmapiiri, iltaohjaajat ja ohjattu toiminta iltaisin). Pienissä opetusryhmissä opiskelija saa tarvittaessa tukiopetusta jo tavallisella oppitunnilla, kun opettaja ehtii pysähtyä, auttaa ja neuvoa yksittäistä opiskelijaa aivan toisella tavalla kuin suurissa opetusryhmissä. Pieni ja yhteisöllinen oppilaitos pystyy tukemaan esim. toiminnanohjauksen vaikeuksista tai neuropsykologisista poikkeamista kärsiviä opiskelijoita jo yksinkertaisemmalla koulupäivän struktuurilla ja opintojen suunnittelulla. Oppimisen tukeen osallistuu kansanopistolukiossa koko opetus- ja opiskeluhenkilöstö. Moni ongelmallinen asia ratkeaa tai etenee välittömällä kohtaamisilla ja keskusteluilla, joiden kirjaamisesta ei tule tehdä liian työlästä.

Lukion vaativista opetussisällöistä vastaa aina aineenopettaja. Opiskelijalla pitää olla oikeus saada tukea opinnollisiin vaikeuksiinsa, mikäli hänellä muutoin on edellytykset suoriutua lukiokoulutuksen vaatimuksista. Erityisopetuksen sitominen vain erityisopettajan antamaan opetukseen ja hallinnollisen päätöksen edellyttäminen erityisopetuksesta eivät ole kaikilta osin tarkoituksenmukaisia. Pula pätevistä erityisopettajista pitää tässä kohtaa ottaa todesta.

Kokemuksemme mukaan myös erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oppimista edistävät monet muutkin asiat kuin erityisopettajan antama opetus.

Pidämme hyvänä sitä, että erityisen tuen päättämisessä hyödynnetään peruskoulun erityisen tuen päätöksiä ja asiakirjoja. Perusopetuksen järjestäjää koskeva velvoite tiedonsiirtoon toisen asteen oppilaitokselle pitää koskea myös tiedonsiirtoa oppilaitokseen, joka ei ole yhteishaun piirissä. Näin pidetään huolta myös nuorista, jotka hakeutuvat terveydentilan tai henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvän syyn perusteella aikuislukion opiskelijoiksi.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Karkun evankelisen opiston lausunto (kansanopistolukio).

Ehdotus ei toisi muutosta rahoitukseemme, koska olemme yksityisenä suomenkielistä lukiokoulutusta tarjoava opetuksen järjestäjä keskisuudessa suomenkielisessä kaupungissa. Pidämme ehdottoman välttämättömänä lausua tässä yhteydessä näkemyksemme nykyisen rahoitusmallin epäoikeudenmukaisuudesta oppilaitostamme kohtaan. Kansanopistolukiomme pienessä maaseututaajamassa tarjoaa sisäoppilaitosmaista lukiokoulutusta aikuisten opetussuunnitelman mukaan. Seudullisesti tarkasteltuna alueen aikuisväestön lukiokoulutuksen tarve ei ole sellainen, että toiminta näin pienellä paikkakunnalla olisi tarpeellista. Valtaosa opiskelijoistamme on nuoria, jotka hakeutuvat oppilaitokseemme terveydentilan tai henkilökohtaisen elämäntilanteen perusteella. Opiskelijavalinnassa tekemämme arvion perusteella heillä ei olisi realistisia edellytyksiä saavuttaa lukion päättötodistusta ja ylioppilastutkintoa vaativassa ja paineistetussa nuorten lukiokoulutuksessa. On kuitenkin ilmeistä, että oppilaitostamme harkitsevien ja tänne hakeutuvien lukumäärä on rajallinen. Olemme siis faktisesti pieni lukio emmekä kilpaile opiskelijoista paikkakuntamme kunnallisen lukion kanssa, koska opiskelijaksi ottamisen perusteemme poikkeavat toisistaan. Valtion rahoituksen näkökulmasta meitä kohdellaan ei-yhdenvertaisella tavalla, koska meitä ei koske pienten oppilaitosten tunnusluku, vaan (Sastamalan) kaupungin yksikköhinta.

Suuremmissa kaupungeissa lukioita on jo nyt keskitetty ja täten lukioiden opiskelijamäärä on noussut. Myös kyseessä oleva ehdotus sisältää ajatuksen, että kannustetaan lukioita yhdistämään voimavarojaan. Tämä johtanee siis jatkossa entistä suurempiin lukioihin. Samanaikaisesti huonosti voivien nuorten osuus kasvaa ja heidän ongelmansa ovat entistä vakavampia. Hyvinvointialueiden säästöpainneissa huomaamme paikallisella tasolla, että myös nuoret joutuvat kärsimään supistuvista ja puutteellisista terveys- ja sosiaalipalveluista. Tämä tarve ei tule vähenemään. Kansanopistolukiot ovat jo vuosikymmenten ajan ottaneet koppia tällaisista nuorista. Turvaamme osaltamme valtiovallan strategiaa suomalaisten koulutustason nostosta ja perusopetuksen jälkeisten ikäryhmien sivistyksellisten oikeuksien toteuttamisesta. Emme kuitenkaan pysty tekemään tätä työtä ilman riittävää rahoitusta. Aikuislukion opetussuunnitelman mukaan toimivia kansanopistolukioita on Suomessa vain viisi. Karkun evankelinen opisto on ainoa tällainen toimija Pirkanmaalla. Emme kilpaile keskenämme samoista opiskelijoista emmekä myöskään kilpaile opiskelijoista muiden seudun lukioiden kanssa. Jos halutaan kaikkien nuorten saavuttavan itselleen mielekkään ja soveltuvan toisen asteen koulutuksen ja jatko-opintomahdollisuudet korkea-asteelle, on lyhytnäköistä olla tukematta pienten opiskelijamäärien kansanopistolukioita asianmukaisella rahoituksella. Ei ole hyväksyttävää, että rahoitustyökalu kohtelee eriarvoisesti eri kansanopistolukioita keskenään ja yksityisiä ja kunnallisia opetuksen järjestäjiä keskenään.

Ehdotetussa esityksessä näemme kestämättömänä sen, että yksityiset opetuksen järjestäjät voivat saada korotusta ainoastaan vähemmistökielen vuoksi. Kun lukiokoulutuksen rahoituksen lainsäädäntöä ollaan muuttamassa, esitämme painokkaan toiveen, että pienen oppilaitoksen tunnuslukua sovelletaan myös yksityiseen opetuksen järjestäjään, mikäli heidän opiskelijaksi ottamisensa ehdot poikkeavat paikkakunnan lukiokoulutusta järjestävän oppilaitoksen ehdoista. Toivomme, että toimintamme nähdään totuudenmukaisesti syrjäytymistä ehkäisevänä koulutuksena ja mahdollistetaan sen toiminta jatkossakin.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Karkun evankelisen opiston lausunto (kansanopistolukio).

Ehdotus on pääosin asianmukainen. Kyseisessä lainsäädännössä pitäisi kuitenkin kiinnittää huomiota opiskelijoiden yhdenvertaisuuden toteutumiseen mahdollisimman hyvin suhteessa eri äidinkieliin kokeisiin. Nykyisin suomen- ja ruotsinkielisissä lukioissa opiskelee henkilöitä, joiden äidinkieli tai kotikieli on englanti. Koska äidinkielen ja kirjallisuuden ylioppilaskokeita järjestetään vain suomen, ruotsin ja saamen kielissä, englanti vieraana kielenä -ylioppilaskokeeseen osallistuu henkilöitä, joille englanti ei tosi asiassa ole vieras kieli. Tämä vääristää englannin vieraan kielen yo-kokeen arvosanojen jakautumista, koska parhaimmista pisteistä kilpailevat sekä ne, joilla englanti on vieras kieli että ne, joille se on kotikieli / äidinkieli. Jos ylioppilastutkinto laajenee esityksen mukaisesti myös englanninkieliseksi ja erikielisten tutkintojen kokeiden järjestäjänä on yhtenäinen taho eli Ylioppilastutkintolautakunta, pitäisi opiskelijoiden yhdenvertaisuutta parantaa sillä, että englantia äidinkielenään tai kotikielenään puhuvat eivät saisi osallistua englanti vieraana kielenä -kokeeseen (samoin kuin äidinkieleltään suomenkieliset eivät saa osallistua suomi toisena kielenä -kokeeseen).

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Karkun evankelisen opiston lausunto (kansanopistolukio).

Esitys sisältää joitain ristiriitaisuuksia aikuislukioiden asemaa koskien. Siinä todetaan ensinnäkin näin: ”Yhden viidestä pakollisesta ylioppilaskokeesta voisi jatkossa suorittaa taito- ja taideaineinen kokeella, jonka suorittamisen tavan kehittämisen lähtökohtana olisivat nykymuotoiset lukiodiplomit. Tämä koe olisi mahdollista suorittaa nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvissä pakollisissa taito- ja taideaineissa; musiikissa, kuvataiteessa ja liikunnassa.” Esityksen taloudellisista vaikutuksista oppilaitoksille todetaan: ”Ehdotettu taito- ja taideaineiden kokeen uudistus toteutettaisiin voimassa olevan asetuksen (810/2018) opintopistemäärän puitteissa, eikä se lisäisi uusia opetusvelvoitteita koulutuksen järjestäjälle.” Muutosehdotus lakiin ylioppilastutkinnosta kuuluu näin: ”Taito- ja taideaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole pakollisia opintoja, lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voisi osallistua opiskeltuaan neljä opintopistettä oppiaineen opintoja.” Aikuislukioissa taito- ja taideaineet eivät ole pakollisia opintoja eikä oppilaitoksella ole velvollisuutta niitä järjestää. Esityksessä jää epäselväksi, velvoitetaanko aikuislukiot toteuttamaan taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeet, ja mitä uusia opintoja näiden koulutuksen järjestäjien tulisi opiskelijoille tarjota. Mikäli tuntijakoon ei tule muutosta, myös liikunta, kuvataide ja musiikki ovat aikuislukioissa valinnaisia, jolloin sovellettaisiin 4 opintopisteen vaatimusta, kun nuorten lukiossa vaatimus kuvataiteen ja musiikin osalta on 2–4 op. Joka tapauksessa ehdotettu esitys lisää

aikuislukioille uusia opetusvelvoitteita, mikäli aikuislukioiden pitää tarjota opiskelijoilleen mahdollisuus myös taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeeseen. Kunnallisessa aikuislukiossa opetuksen järjestäjä varmasti voi hyödyntää saman opetuksen järjestäjän nuorten lukiokoulutuksen kautta tarjoamaansa opetusta. Yksityisellä aikuislukiokoulutuksen järjestäjällä vastaavaa luontaiseta ei ole, vaan ehdotus pitäisi sisällään uusien pätevien opettajien rekrytoimisen sekä riittävän opetuksen tarjoamisen sekä ylioppilaskokeiden toteuttamisen ja arvioinnin järjestämisen vailla korvausta näistä uusista taloudellisista rasitteista.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Vehviläinen Timo

Karkun evankelinen opisto - Karkun evankelinen opisto